

ներ երեւցնելով դէմքիդ և բոլոր մարմնոյդ վերայ :

Այլ պաշտօնեայ , ըսէ տեսնեմք ի՞նչ կրնանակէ հովուական պաշտօնիդ մէջ միշտ թերի գտնուիլ և շարունակ ժողովուրդն ամբաստանել իբր թէ չեն հոգար , ի՞նչ կրնանակէ շարունակ ապրուստեդ դժգոհ լինելը , ժողովրդեան օգտին համար կատարել լէք մէկ գործոյդ , կամ առաջնորդութիւն ընելու և կամ մինչեւ անգամ դիւղի մը քահանայն իւր քահանայութիւնը կատարելու համար սակարկութիւններ ընել , փոխ առնուլ եւ չը վճարել , պարտք զանալ . մեծագումար պարտքեր ընել եւ ժողովրդեան վճարել տալ , ու դարձեալ ժողովուրդըն ամբաստանել , դարձեալ ինքզինք կարօտ ցոյց տալով գանգատիլ ժողովրդէն և արհամարհել զայն . կ'աղուչեմ , Հայր , ըսէ ինձ , այս ամենը ազատութիւն , ընչաքաղցութիւն , արծաթսիրութիւն , զոչարաղուի կամ անարդու ցած շահախնդրութիւն չէ ի՞նչէ : Ի՞նչ է նպատակդ , ո՞չ ապաքէն ապրիլ . ողորմելի մարդ , դու քեզ յանձնուած գործը հաւատարմութեամբ կատարէ , այն ատեն ոչ անօթի կը մնաս և ոչ ալ մերի . ամեն կողմէ խնամք և ձեռքն տուութիւն չեն պակսիր : Սակայն քու աչքդ աւելորդ ցանկութեամբ կը մարմնացի , անոր համար արդար վստահով և չափաւոր կեանքով չես կարող գոհ լինել , և այդպիսի սրտով բնաւ գոհ լինելիք չունիս : Պաշտօնեայդ Այլ կեղեցւոյ , հացէ և չափաւոր զգեստեղատ ուրիշ ի՞նչ պէտք ունիս , և միթէ աւելորդ ունի հանդերձ ժողովուրդը հատուցած չէ , ինձ աղաչնորհ , դու ժողովուրդը կը քամահես . զայն հովուելու չես զնջանիր , կամ սակարկութիւն և չափազանց վարձք կ'առաջարկես և կը կարծես թէ գոհ պիտի լի

նիս , բայց մի խաբուիր քու աչքդ . հաստաղտի ծակ կարասն է , որչափ լեցուի , միշտ դատարի պիտի լինի , միշտ կ'արօտ , շարունակ դժգոհ , և այդ քու անյապարհ բաղձանքդ տալարուկ պիտի տանջուիս ամեն օր . այդ կեղեքիչ բաղձանքդ շարունակ պիտի կրծէ սիրտդ ու լեարդդ , պիտի դրաւէ հոգեկան կարողութիւններդ և ամեն բարեմասնութեանց անընդունակ պիտի ընէ ըզքեդ . որով ոչ երբէք կ'սրալ պիտի լինի խորհիլ պաշտօն , պարտք , ժողովուրդ , հոգի , եւ Աստուած . քանզի քու այն ազատութեան տենջդ կեղբունացուցած է այս ամենը մէկ բանի վերայ . այսինքն հարստութեան , որ ունայնութեան մէկ պարզ գազափարն է , եւ զինքն ստացուին ալ իրեն պէս կ'ունայնացնէ :

(Երբեք չի լինի :)

ԲԺԻՇԿ ՄԻՆԱՍ Տ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ ՄԱՐՏԻՉԵԱՆՅ ԱԳՈՒԼԻՍԵՑԻ

Այն Հայազգի ազնիւ երիտասարդը՝ որ թիֆլիզի Աերսիսեան դպրոցի մէջ իւր ուսմանն արդարեւ մտած էր Վերլինի Վիլհելմեան Համալսարանը և կ'ուսանէր ուսումն բժշկութեան և վիրաբուժութեան , ուրախութեամբ սրտի կ'իմանաւ , որ ներկայ տարւոյս մէջ օրինաւոր հարցաքննութիւն տալով եւ () գոտոսի 24ին երեւելի բժշկաց առջեւ իւր գրած պաշարական խօսքը (դիտարտասիւն) պաշտպանելով արժանացած է բժշկութեան վիսյագիրը ընդունելու : Հայազգի բժշկի Գիւլիսիանը (որոյ մի գերմաներէն տպագիր օրինակը ղըրկուած է մեզ) կը ծառէ () վարիտութիւն

այսինքն ձուարանի յոշտման և ձուարանի փամփուռոնները ճանաչելու վերայ և կը բաղկանայ երեք մասերէ և մի յաւելուածէ: Առաջին մասն կը պարունակէ (Օվարիոսոմի պատմութիւնը, այսինքն թէ Նշպէս այս մահու չափ երկիր զարի անդամահատական գործողութիւնը (օպերատիոն) սակաւ առ սակաւ կատարելագործութեան հասնելով՝ միւս գործողութեանց կարգը դասուած է: Արդարեւ մասն է ճանաչողութիւն, թէ ինչպէս կը զարգանան կանանց ձուարանի փամփուռոններն և ինչ նշաններ յառաջ կը բերեն, որովք բժիշկը իսկապէս վերահասու կը լինի և ապա գործողութեան կըսկըսի, որ մի քուցէ անմտաբար հիւանդի փորը պատառէ և չգտնէ այն, ինչ որ կը կարծէր, ինչպէս շատ անգամ պատահած է: Արդարեւ մասն բուն գործողութեան (օպերատիոն) վերայ կը ծառէ, թէ որ եղանակն է ամենաաւելն և անխտանգն: Իսկ յաւելուածն է երեւելի ծննդաբան Պրոֆէսոր Սարտինի կատարած մի գործողութեան նկարագիրը, որուն գործակից գլուխուած է մեր Հայազգի բժիշկն Պ. Վրոյշեանց: Աւստի և այս առթիւ յիշեալ Պրոֆէսորէն իրաւունք ստացած է հրատարակել իւր դիտելու սիոնին հետ, իբրեւ խիստ հետաքրքրական հատուած ամեն բժշկաց համար:

Ինչհանրապէս մեր Հայազգի աղէկ բժշկի հրատարակած դիտելու սիոնի պարունակութենէն յայտնապէս կ'երեւի, որ հետախուզած է ոչ միայն Վերմանացի հեղինակաց կարծիքները, այլ և միւս ազգաց, մանաւանդ Նիդերլանդացի և Վերիկացի: Աւստի և մենք ներկայ փոքրիկ հրատարակութեամբ մեծ ուրախութիւն կըզգամք շնորհաւորել իւր յաջողութիւնը, որ

իւր հայրենիքը վերագառնալով փառաւոր տեղ պիտի գրաւէ Ռուսաստանի բժշկաց կարգին մէջ յօգուտ և ի պարծանս Ազգիս:

Արժան կը համարիմք նաեւ յաւելուել, որ մեր Հայազգի բժիշկը Վրոյշեան գաւառի մի գիւղական քահանայի զաւակ է, և երբ Ներսիսեան դպրոցը մտաւ, իւր չափահասութե պատճառաւ ամենեւին յոյս չը կար այսպիսի ընդարձակ յառաջագիմութեան: Ասկայն իրաւամբ ասուած է, որ աշխատանքն աւելն Բանի յաղիւ է. նա քանի մի տարուան մէջ ամեն դժուարութեանց յաղթեց և յառաջագէմ աշակերտաց կարգն անցաւ եւ նոյն դպրոցի ուսմամբ չը բաւականալով՝ դիմեց բարերար մարդկանց օժանդակութեան և ի վերջոյ յաջողեցաւ Ներսիսի համալսարանը մտնել նախ փիլիսոփայական և գրագիտական դասեր լսելով և ապա բժշկութեան ուսումն իրեն համար ասպարէզ ընտրելով: Ներսիսեան դպրոցը, որոյ այժմեան վիճակը մեզ անձանօթ է, իւր քանի մի նախկին չըջաններուն մէջ այն գեղեցիկ յատկութիւնն ունէր, որ բաց ի իւր մատակարարած ուսմունքներէն, անցագուրդ և անշուք սէր կը վառէր աշակերտաց սրտին մէջ ամեն նիւթական դժուարութեանց յաղթել և Աւրոպական համալսարանները մտնել: Թողումք նոյն չըջաններուն մէջ Ռուսիոյ զանազան համալսարանները դիմող Ներսիսեան դպրոցի բաղմութիւ ընտիր Հայ սրտանիկները, նոյն իսկ Տ. Վրոյշեանցի ընկերակիցներէն քանի մի հատն Վերմանիոյ համալսարանները դիմեցին 1864ին որք են Պ. Աբելեանց, Պ. Թամաշլեանց, Պ. Զիկէնեանց, Պ. Նազարեկեանց, որոց առաջին երկուսն արդէն իրենց երկրագործական և տըն-

տեսագիտական ուսմունքն աւարտելով Հայրենիք վերագարձած են . իսկ վերջին երկուսն տախտակն Օւսկերիւն մէջ դաստիարակութեան վսեմ պաշտօնի համար կը պատրաստուին , զանազան ուսումնական ակումբներու մէջ գտնուելով և տեսական ու փորձառական կրթութեանց մէջ հմտաւ նալով :

ԺԱՄԱՆԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ

Ընտանիքի Յունաց պատրիարքը և Սուրբ Հիւսիսային քաղաքս Ժամանեցին , որ Ն . Բ . Նիգոլայ դքսին ուղեկից եղած էին մինչև Յոպպէ : Նոյն գիշերը Յունաց Ս . Պատրիարքը տեղւոյս Կառավարիչը իւր բոլ կանչելով բաւական երկար խօսակցելէն վերջը իւր անձին պահպանութեանը համար շաքիկներ խնդրեց , որպէս զի պատրիարքորանի դուռը կենսն և միաբանութեան մուտքն արգիլեն , վախնալով որ չորայ թէ իրեն վնաս մի հասցնեն . քանզի Պուլղարները բանադրելու մասին դեռ որոշ պատասխան տուած չէր՝ պատճառ բռնելով Երթայաղուն Վրան գալուստը :

— 7 ին գիշերը Ս . Պատրիարքը տեղացի Նասլուսցի , Յոպպէցի և Վաղղէցի ութսուն հոգիի չափ հետն առած և զապթիներով շրջապատուալ Կառավարչին գնաց եւ յայտնեց որ Սիւրբանութիւն իրեն ներհակ է . բայց ժողովուրդը զինքը չի թողուր , ներկայ գանուող ութսուն հոգիի ալ միաբերան կ'աղաղակէին թէ , « Սենք մեր Պատրիարքէն չեմք անցնիր » : Ս . Պատ-

րիարքը յայտնեց նաև թէ ինքը իւր փոխանորդն ու թարգմանը պաշտօնէ դադարեցուցած է , և թէ կը հաստատէ սոյն պաշտօններուն խալիլ — Այուս անուն անձը , (որ տեղւոյս Կառավարութեան Երաբերէն Խանդաւր միւտիւրին է .) յայտարարեց նաև որ այն երկու գլխաւոր հակառակորդները պէտք են քարոզուիլ :

Սոյն խնդրոց վերայ երկար խօսակցելէն վերջը Ս . Պատրիարքը մեկնեցաւ : Բիւ մը յետոյ Սուրբ Հիւսիսային կառավարչին ներկայանալով ըսաւ որ պատրիարքին ապահովութեան համար պէտք է հսկողութիւն բնել , ապա թէ ոչ պատահած վնասուն զինքը սրտասխանատու կը ճանչնայ իւրեւ քաղաքիս Կառավարիչ և բարեկարգութեան հսկող : Ժամէ մը յետոյ վսեմ Կառավարիչը Յոյն միաբանութեան ղրկեց և Պատրիարքին հակառակող թարգմանը և Նիսիսմին — Խօսնի տէս անուն վարդապետը կանչեց , բայց փոխան այն երկու մարդուն ամբողջ միաբանութիւնը հանդերձ փոխանորդ եպիսկոպոսով , ընդ ամենը 130 հոգի կառավարչին կը ներկայանան բսելով թե մեք ամենքնիս իրարմէ չենք զատուիր . Կառավարչն իսաղաղատիրական միջոցներ բռնելով կըսէր իսկ համոզել , յորդորել և խրատել , որ հանդարտին և իրենց պատրիարքին հետ հաշտուին և անոր հնազանդին , բայց միաբանք առանց համոզուելու՝ ըսին , թէ այսօրուանէ մեք զայն ոչ պատրիարք , ոչ հայր և ոչ իսկ քիստոնեայ կը ճանչնամք , նորա անունը պատարագի մէջ յիշատակելէ դադրած ենք . քանզի նա այնուհետև անհաւատ է և այն և այն : Վսեմ Կառավարիչը տեսնելով հաշտութեան անկարելութիւնը յայտնեց որ եթէ իրենք զայն Պատրիարք չեն ճանաչէր՝